

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

ПРОГРАМА
фахового іспиту
для здобуття освітнього ступеня магістра
на основі НРК6 та НРК7

галузь знань
спеціальність
освітня програма

29 «Міжнародні відносини»
292 «Міжнародні економічні відносини»
«Міжнародний бізнес»,
«Світова торгівля»

Київ 2023

ВСТУП

Програму фахового іспиту для здобуття освітнього ступеня магістра на основі здобутого освітнього ступеня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) розроблено відповідно до змісту освітніх програм «Міжнародний бізнес» та «Світова торгівля» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти. Програма будується на вимогах освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціалізації та охоплює основні напрями, складові та завдання діяльності у сфері міжнародних економічних відносин.

Для забезпечення ефективної реалізації завдань освітньої та професійної підготовки магістра при конкурсному відборі здобувачів для здобуття освітнього ступеня магістра висувуються вимоги щодо їх здібностей і підготовленості відповідно до діагностики системних знань, умінь і навичок, визначених програмами дисциплін.

Фаховий іспит складається з тестової перевірки знань, що формують уміння, визначені кваліфікаційною характеристикою.

Програма охоплює основні напрями, складові та завдання міжнародних економічних відносин й інтегрує такі дисципліни:

1. «Міжнародні економічні відносини».
2. «Міжнародний бізнес»
3. «Міжнародна торгівля».

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Розділ 1. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Предмет вивчення дисципліни «Міжнародні економічні відносини», її місце серед інших економічних дисциплін, структура і логіка викладання. Значення у підготовці спеціалістів. Мета, завдання і нові підходи до вивчення дисципліни, її інформаційно-методичне забезпечення.

Міжнародні економічні відносини (МЕВ) як економічна категорія. Види та форми МЕВ, їх взаємозв'язок.

Світове господарство (СГ): сутність, елементи і суб'єкти, формування, фактори розвитку. Головні тенденції формування СГ, рівні і цикли його розвитку.

Місце окремих угруповань країн у СГ і МЕВ. Проблема ліквідації економічної відсталості і неоколоніальної залежності країн, що розвиваються, особливості їх МЕВ. Новий міжнародний економічний порядок (НМЕП) як концепція перебудови МЕВ. Проблеми інтеграції до світового господарства країн з перехідною економікою.

Доколоніальний період розвитку МЄВ. Виникнення та розвиток міжобщинних господарських зв'язків. Міжнародні торговельні зв'язки стародавнього світу.

Поняття середовища МЄВ, його структура й особливості. Природно-географічне середовище, основні його складові впливу на розвиток МЄВ. Особливості дії економічних законів і закономірностей на міжнародному рівні. Основні тенденції у МЄВ.

Політико-правове середовище. Особливості взаємодії політики й економіки у МЄВ. Інфраструктура сучасних МЄВ. Роль транспорту й інформаційно-комунікаційних систем у розвитку МЄВ.

Міжнародний поділ праці (МПП) – вихідна основа розвитку СГ і МЄВ. Головні організаційно-економічні форми втілення МПП.

Система МПП та основні тенденції її розвитку в сучасних умовах. Проблеми і передумови участі України у МПП.

Міжнародна економічна інтеграція (МЕІ) – закономірність розвитку СГ і МЄВ. Сутність, цілі і значення МЕІ, основні ознаки. Передумови і фактори розвитку МЕІ як якісно нового рівня МЄВ. Форми МЕІ. Етапи формування міжнародних економічних інтеграційних угруповань. Регіональний характер МЕІ як її особливість. Регіональні інтеграційні об'єднання промислово розвинених країн.

Об'єктивні передумови, політичні й економічні цілі, основні етапи розвитку західноєвропейської економічної інтеграції. Проблеми подальшого розширення ЄС. Україна і ЄС.

Зростання ролі міжнародної торгівлі (МТ) на сучасному етапі. МТ як форма МЄВ. Регіональна структура (географічний розподіл) МТ. Структура світового товарообігу. Головні причини і наслідки збільшення взаємної торгівлі промислово розвинених країн.

Кон'юнктура товарних ринків – сутність, фактори формування і розвитку, система показників вивчення й основні форми виявлення.

Ціноутворення на світовому ринку. Ціна як важливий показник кон'юнктури товарних ринків. Поняття «умови торгівлі» і його економічний зміст.

Особливості розвитку зовнішньоторговельної політики держав. Протекціонізм і лібералізація торгівлі. Регіональне торговельне співробітництво.

Регулювання міжнародних торговельних відносин. Діяльність міжнародних торговельних організацій. ГАТТ (Генеральна угода з тарифів і торгівлі) та ЮНКТАД (Конференція ООН з питань торгівлі й розвитку). Перетворення ГАТТ на Світову організацію торгівлі. Передумови й особливості участі України в МТ.

Значення світового ринку послуг, передумови його формування. Міжнародні телекомунікаційні, фінансові, страхові послуги.

Туристські послуги на світовому ринку. Франчайзинг у системі міжнародних послуг. Значення міжнародного лізингу у МТ та міжнародній інвестиційній діяльності. Роль транспорту в МЕВ.

Проблеми участі України у міжнародній торгівлі послугами.

ТНК – головні суб'єкти міжнародної виробничої та інвестиційної діяльності, їх сутність і еволюція, сучасна стратегія. Типи монопольних об'єднань.

Спільні підприємства. Передумови й особливості розвитку спільного підприємництва.

Передумови розвитку міжнародної підприємницької діяльності в Україні

Національні, міжнародні і світова валютні системи, їх сутність і елементи. Еволюція світової валютної системи. Проблема диверсифікації міжнародних валютних резервів.

Механізм міжнародних розрахунків. Платіжний і розрахунковий баланси, їх структура. Нестабільність міжнародних розрахунків і основні проблеми платіжних балансів країн світу.

Міжнародний кредит, його роль у світовій економіці, функції у сфері зовнішньоекономічних зв'язків.

Роль транснаціональних банків у розподілі та перерозподілі міжнародних позичкових ресурсів. Проблема заборгованості і значення іноземних кредитів для економічного розвитку України.

Поняття міжнародної міграції робочої сили, її економічна природа, рушійні сили й етапи розвитку. Загальні закономірності створення світового ринку робочої сили, головні регіони і центри її імміграції. Проблеми трудової міграції і ринку робочої сили в Україні.

Передумови науково-технічного співробітництва.

Перспективи включення науково-технічного потенціалу України до міжнародних науково-технічних зв'язків.

Поняття «міжнародні економічні організації» (МЕО). Роль МЕО у системі МЕВ. МЕО як вияв тенденції багатостороннього економічного співробітництва. Головні функції, принципи і методи діяльності МЕО, механізм управління, фінансові кошти. Участь країн у МЕО як одна з форм реалізації їх суверенітету. Сучасна система МЕО, їх класифікація.

Економічна діяльність ООН, її рівні. Система головних органів ООН. Генеральна Асамблея. Економічна і соціальна рада ООН (ЕКОСОР). Програми ООН. Регіональні комісії ООН із соціальних і економічних питань. МЕО поза системою ООН. Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). «Велика сімка».

Необхідність і значення інтеграції України до СГ і МЕВ. Передумови входження України до світового економічного простору.

Національні економічні інтереси України у сфері МЕВ: регіональні, субрегіональні і локальні.

Глобальні проблеми СГ і МЕВ. Координація міжнародної економічної політики.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародна економічна діяльність України : підручник / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, О. В. Гончаренко та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. – 704 с.
2. Міжнародні економічні відносини: підручник/за ред. А.П. Голикова, О.А. Довгаль. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. – 464 с.
3. Міжнародні економічні відносини: Навч. посібник. / [ред. В.В. Козик, М.А. Зайця] – О.: ТОВ Плутон, 2019. - 352 с.
4. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації: Навч. посібник. / А.П. Голиков, О.А. Довгаль. – Х.: ХНУ, 2018. – 316 с.
5. Міжнародні економічні відносини: підручник / за наук. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник/ Мазаракі А.А., Т.М Мельник, К.І. Ладиченко, Ю.І.Головня, Л.П. Кудирко, О.В. Дьяченко [та ін.]; – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 555 с.

Розділ 2. МІЖНАРОДНИЙ БІЗНЕС

Предмет вивчення дисципліни «Міжнародний бізнес». Економічна сутність міжнародного бізнесу як явища та процесу. Характерні риси міжнародного бізнесу та його особливості.

Етапи формування та розвитку (ери) міжнародного бізнесу. Сучасні умови, ознаки та тенденції міжнародної підприємницької діяльності. Рушійні та гальмівні фактори розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації. Нові риси міжнародного бізнесу в умовах глобалізації.

Інтернаціоналізація міжнародного бізнесу як явище та процес. Теорії інтернаціоналізації міжнародного бізнесу. Транснаціоналізація як якісно новий етап інтернаціоналізації міжнародного бізнесу. Теорії транснаціоналізації міжнародного бізнесу.

Суб'єкти міжнародного бізнесу. Етапи прийняття рішення щодо інтернаціоналізації бізнесу. Типи інтернаціоналізації компаній. Форми організації закордонних операцій. Прямі іноземні інвестиції. Середовище міжнародного бізнесу.

Транснаціональні компанії (ТНК) як суб'єкти міжнародного бізнесу. Етапи еволюції (покоління) ТНК. Показники (індекси) транснаціоналізації компанії. Транснаціональні банки (ТНБ): сутність, функції, основні операції. Суб'єкти малого та середнього підприємництва (МСП) у міжнародному бізнесі. Основні форми співпраці МСП і ТНК. Міжнародний стратегічний альянс (МСА) та його ознаки.

Поняття та складові ризику міжнародного бізнесу. Структура та складові ризику країни. Показники економічного ризику країни. Параметри фінансового ризику країни. Види валютного ризику країни. Сутність,

чинники та класифікація політичного ризику країни. Вплив політичного ризику на закордонні операції.

Підходи до визначення поняття «вільна економічна зона» (ВЕЗ). Цілі створення ВЕЗ. Характерні риси ВЕЗ. Типи вільних економічних зон та їх основні характеристики. Сутність поняття «офшорна зона». Сфери використання офшорних зон в міжнародному бізнесі.

Процес формування і реалізації стратегії міжнародного бізнесу. Рівні формування стратегії міжнародного бізнесу компанії. Основні характеристики, переваги та недоліки національних стратегій міжнародного бізнесу. Особливості сучасних міжнародних моделей управління бізнесом.

Сутність, об'єкти та переваги корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). Моделі КСВ міжнародних компаній: англо-американська (англосаксонська), європейська, скандинавська, японська. Стандарти КСВ міжнародних компаній. Формати нефінансової звітності міжнародних компаній.

Злиття та поглинання (M&A) як розповсюджений прийом розвитку успішних компаній. Угоди M&A на дружній основі та з використанням агресивних методів. Види злиття залежно від характеру інтеграції компаній. Види злиття залежно від національної приналежності компаній. Види злиття залежно від способу поєднання потенціалу компаній. Форми рейдерства. Хвилі розвитку процесів M&A міжнародних компаній та їх характеристика.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вергун В.А. Вступ до спеціальності «Міжнародний бізнес» : навч. посібник / В.А. Вергун, В.С. Карп. – К.: ВАДЕКС, 2019. – 404 с.
2. Міжнародні економічні відносини : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 612 с.
3. Міжнародний бізнес та біржові ринки: [навч. посібн.] / Л.Ю. Сагер, Л.О.Сигида. - Суми: Сумський державний університет, 2019. – 110 с.
4. Рогач О.І. Теорії міжнародного бізнесу: підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / О.І. Рогач. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. – 687 с.
5. Сагер Л.Ю. Міжнародний бізнес та біржові ринки: конспект лекцій / Л.Ю. Сагер, Л.О. Сигида. – Суми: Сумський державний університет, 2017. – 110 с.

Розділ 3. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ

Сутність та зміст поняття «міжнародна торгівля». Роль, значення, місце міжнародної торгівлі товарами та послугами в міжнародній економіці.

Класифікаційні ознаки міжнародної торгівлі товарами.

Передумови, мета та економічні засади участі країни в міжнародній торгівлі. Економічні ефекти, що виникають від участі країни в міжнародній торгівлі та їх види.

Критерії періодизації розвитку міжнародної торгівлі. Періодизація міжнародної торгівлі за етапами розвитку науково-технічного прогресу, вдосконалення транспортної системи за пріоритетними напрямками у зовнішньоторговельної політики країн та за основними етапами розвитку соціально-економічних формацій. Сучасний період розвитку міжнародної торгівлі та чинники міжнародного середовища, які його характеризують.

Національні та міжнародні правові норми і положення як чинники розвитку міжнародної торгівлі. Макроекономічні показники розвитку країн та їх вплив на стан міжнародної торгівлі. Фактори мікроекономічного впливу на міжнародну торгівлю.

Внутрішньорегіональний та міжрегіональний типи міжнародної торгівлі. Регіональна економіка експортного та імпортного типів. Регіональна торгівля в межах інтеграційного об'єднання. Внутрішньогрупова та міжгрупова міжнародна торгівля.

Галузева структура міжнародної торгівлі. Міжгалузевий та внутрішньогалузевий тип міжнародної торгівлі та його специфічні риси.

Предмет, мета, завдання та структура аналізу міжнародної торгівлі. Обсягові та структурні показники розвитку міжнародної торгівлі. Показники співставлення та інтенсивності розвитку міжнародної торгівлі. Показники залежності розвитку окремих галузей, країн, груп країн та регіонів від міжнародної торгівлі. Показники збалансованості міжнародної торгівлі. Методи аналізу міжнародної торгівлі.

Модель розвитку міжнародної торгівлі на основі існування у країн порівняльних переваг. Обмеження застосування моделей абсолютних та порівняльних переваг. Аналіз експортної спеціалізації країн у міжнародній торгівлі на основі порівняльних переваг.

Розвиток міжнародної торгівлі за моделлю «співвідношення факторів виробництва». Парадокс В. Леонтьєва та його пояснення. Обмеженість застосування моделі «співвідношення факторів виробництва» при існуванні реверсу факторів виробництва та попиту.

Міжнародна торгівля в теорії специфічних факторів виробництва. Модель технічного прогресу. Вплив на міжнародну торгівлю змін у співвідношенні факторів виробництва внаслідок технічного прогресу.

Моделі розвитку внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі на підставі розбіжностей у доходах споживачів. Платоспроможний попит як основа міжнародної торгівлі. Особливість розвитку внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі на підставі перехресного попиту. Розвиток внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі на основі ефекту від масштабу виробництва. Міжнародна торгівля на основі монополістичної конкуренції. Моделі технологічного розриву та життєвого циклу товару в міжнародній торгівлі. Розвиток міжнародної торгівлі на підставі конкурентних переваг.

Виграш країни від міжнародної торгівлі в моделі загальної рівноваги. Особливості торгівлі між малою та великою країнами. Взаємодія попиту та пропозиції в міжнародній торгівлі. Еластичність експорту та імпорту.

Аналіз змін в умовах торгівлі. Ефекти доходу та заміщення в міжнародній торгівлі. Вплив економічного зростання та умови торгівлі окремої країни. Модель міжнародної торгівлі на основі співвідношення між торгуючими та неторгуючими товарами та послугами.

Мета та цілі регулювання міжнародної торгівлі. Методи та засоби регулювання. Національні та наднаціональні органи регулювання міжнародної торгівлі. Процедурні та інституціональні механізми регулювання міжнародної торгівлі.

Особливість регулювання міжнародної торгівлі товарами та послугами. Реалізації цілей та завдань регулювання міжнародної торгівлі у видах торговельної політики. Політика вільної торгівлі. Політика протекціонізму.

Характер дії інструментів торговельної політики. Середньозважений митний тариф та його рівні. Економічні ефекти, що виникають внаслідок впровадження імпортного мита. Зміст поняття «митна квота» та механізм її впливу на економіку країни. Роль та значення експортного мита в регулюванні міжнародної торгівлі.

Висока, середня та низька ступінь інтенсивності покриття міжнародної торгівлі кількісними засобами нетарифного регулювання. Економічний ефект від застосування добровільних обмежень експорту. Застосування вимог щодо вмісту місцевих компонентів при імпорті готової продукції. Економічні ефекти, що виникають від застосування країною внутрішньої субсидії. Порівняння у застосуванні імпортного мита та експортної субсидії.

Особливість застосування митно-тарифних інструментів регулювання міжнародної торгівлі при створенні «митного союзу». Економічні ефекти що виникають при створенні митного союзу та їх вплив на економіку країни.

Особливість застосування митно-тарифних інструментів регулювання міжнародної торгівлі у випадку іноземного демпінгу. Механізм дії антидемпінгового мита. Вплив експортного субсидування на економіку країни імпорту. Компенсаційне мито та механізм його дії.

Особливість прояву ситуації «недосконалої» конкуренції в міжнародній торгівлі. Використання імпортного мита та імпоротної квоти як засобів обмеження монопольної влади національного виробника на внутрішньому ринку.

Використання імпортного мита країною як засобу стимулювання національного експорту та отримання стратегічних переваг у торгівлі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зовнішня торгівля України: XXI століття [Текст]: монографія / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Н.О. Іксарова [та ін]; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – Київ: Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2016. – 600 с.

2. Міжнародна економічна діяльність України : підручник / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, О. В. Гончаренко та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. – 704 с.
3. Міжнародна торгівля [Текст] : збірник тестових завдань / авт. Ю.О. Олейніков, В.П.Онищенко; КНТЕУ, Каф. міжнародних економічних відносин. – Київ : КНТЕУ, 2017. – 74с.
4. Міжнародна торговельна діяльність: підручник / В.В. Рокоча, В.Г. Алькема, В.І. Терехов, Б.М. Одягайло [та ін.]; наук. ред. В.В. Рокоча. - К.: Університет економіки та права "КРОК", 2018. - 698 с.
5. Deep and comprehensive free trade agreement with the EU: advantages and downsides for the Ukrainian society : monograph / G. Duginets, O. Diachenko, N. Mazaraki, O. Golovachova ; edited by Ganna Duginets. – Kyiv : Kyiv National University of Trade and Economics, 2019. – 212 p.

КРИТЕРІЇ

оцінювання фахового іспиту

для здобуття освітнього ступеня магістра

1. Загальні положення

Мета фахового іспиту – оцінити відповідність знань, умінь та навичок згідно з вимогами програми вступного фахового іспиту.

2. Структура екзаменаційного білета

Екзаменаційний білет з фахового іспиту складається з 50-ти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання

- Рівень знань оцінюється за 200-бальною шкалою.
- Серед відповідей на тестове завдання слід обрати одну правильну.
- Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 4 бали, а неправильна – у 0 балів.
- Особи, які отримали менше ніж 100 балів, до наступних випробувань не допускаються та участі у конкурсі не беруть.